

Til kommunedirektør

Deres referanse:

Vår referanse: 2020/386

Dato: 07.03.2024

Publikasjonsnr.: NIM-B-2024-008

Oversendelse av kurs og verktøy for å styrke kommunens arbeid med menneskerettigheter

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) ønsker med dette å oversende noen av våre nylig lanserte ressurser som kan være nyttige for kommunens arbeid og tjenesteyting. NIM er et offentlig organ opprettet av Stortinget og har som oppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i Norge. Ressursene er utarbeidet som del av vårt mandat om å rådgive offentlige organer om gjennomføringen av menneskerettighetene.¹

Kommunene har etter Grunnloven § 92 et selvstendig ansvar for å respektere og sikre menneskerettighetene.² Kommunene spiller en avgjørende rolle for å sikre menneskerettighetene i praksis. Menneskerettighetene er relevante for kommunene på en rekke ulike områder, som barnevern, kommunalt ansattes ytringsfrihet, tvungen helsehjelp og funksjonshemmedes tjenestetilbud. Alt fra politiske vedtak som fattes i kommunestyret til barnevernets vurderinger i enkeltsaker kan berøre menneskerettighetene. Derfor er det viktig at kommunale ledere, folkevalgte og ansatte har god kjennskap til menneskerettighetene.

For å bistå kommunene har NIM lansert de følgende ressursene:

- Et [nettkurs i menneskerettigheter for ansatte og folkevalgte i kommuner](#).³ Formålet med kurset er å bidra til at flere kommuner jobber mer systematisk med menneskerettigheter. Kurset gir en innføring i hva menneskerettighetene er, hvorfor de er relevante for kommunen, og hvilke grep man kan ta lokalt for å sikre menneskerettighetene. Kurset har fire målgrupper: ansatte, ledere, folkevalgte og personer som driver kontrollarbeid. Kurset inneholder en rekke ulike praktiske eksempler fra kommunenes arbeidshverdag.
- En [veileder for utredning av menneskerettslige problemstillinger](#). Veilederen er ment som en verktøykasse for alle som i ulike sammenhenger har behov for å utrede problemstillinger som har sider til menneskerettighetene, for eksempel som del av administrativ eller politisk saksbehandling.

¹ Jf. NIM-loven § 3 bokstav b.

² I ytterste konsekvens kan kommunene holdes rettslig ansvarlig for brudd på menneskerettighetene i domstolene. Dette ble bekreftet av Høyesterett i 2022 i den såkalte «Tolgasaken», se HR 2022-401-A.

³ Kurset er også tilgjengelig på KS Læring:

<https://www.kslaring.no/local/catalogue/index.php?facets=&page=0&search=norges%20institusjon%20for%20menneskerettigheter>

- En [database som samler alle anbefalingene til Norge fra FN de siste årene](#). Flere av anbefalingene er rettet mot kommunene, innenfor områder som barns rett til å bli hørt, funksjonshemmedes tjenestetilbud og botilbudet til utsatte grupper.
- En [ny ressurside om kommuner og menneskerettigheter](#). Siden samler en rekke veiledere, rapporter, kurs og andre ressurser innenfor ulike fagområder.⁴

For at menneskerettighetene skal gjennomføres lokalt, er det viktig med forankring i kommunens politiske og administrative ledelse. I det overnevnte kurset gir NIM en rekke råd om hvordan kommunene kan få en mer systematisk tilnærming til menneskerettighetene. Kommunen kan for eksempel:

- Ta menneskerettighetene inn i sentrale styringsdokumenter, som kommuneplanen, planstrategi, temaplaner og økonomiplan. På den måten blir menneskerettighetene en grunnleggende del av styringen av kommunen.
- Gi føringer om at ledere og ansatte gis opplæring i menneskerettighetene og hvordan de er relevante for deres arbeid. NIMs nettkurs er et godt sted å starte.
- Sørge for at administrasjonen gjør menneskerettslige vurderinger i saker som behandles i kommunestyret, der det er relevant. Dette vil bidra til å oppfylle kommunedirektørens ansvar for å påse at saker som legges frem for folkevalgte organer er forsvarlig utredet, jf. koml. § 13-1 tredje ledd.
- Sørge for at menneskerettighetene inngår i kontrollarbeidet i kommunen.

NIM håper disse ressursene kan være et konstruktivt bidrag inn i det viktige arbeidet som gjøres ute i kommunene med å sikre innbyggernes rettigheter. Eventuelle innspill, spørsmål og andre henvendelser kan sendes til info@nhri.no.

Vi ønsker dere lykke til i det menneskerettslige arbeidet!

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Adele Matheson Mestad

Direktør

Eivind Digranes

Rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.

⁴ Blant disse er NIMs rapport «Kommuner og menneskerettigheter» fra 2021: <https://www.nhri.no/rapport/kommuner/>. Rapporten inneholder blant annet en gjennomgang av hvilke menneskerettslige forpliktelser som gjelder for kommunene, og funnene fra en undersøkelse av kommunale leders kjennskap til menneskerettighetene. I tillegg inneholder rapporten en samling av god praksis internasjonalt og en rekke råd om hvordan ivaretagelsen av menneskerettighetene kan styrkes lokalt.